

19

+

Dan Vincent Lundberg

Svenska Läkaresällskapet har nyligen genom förste lifmedicus Lundbergs bortgång förlorat en högt aktad medlem, som länge verksamt deltagit i dess arbeten och som i sin älders höst genom sin frikostighet i betydlig grad riktat dess understödsfonder.

Den bortgångnes lefnadslopp är i många hänseenden märkligt och lärorikt. I några ej avslutade autobiografiska utkast, kallade »mina minnen», som han på sin ålderdom sammanskrifvit, har han, tacksam mot försynen, skildrat sin hårda kamp för tillvaron i yngre år, sin utveckling under ljusnande utsigter och sin slutliga framgång. Ur denna handskrift, som är ämnad för hans närmaste, äro några drag hemtade för denna lefnads-teckning, hvilken för öfrigt är stödd på vår läkarehistoria och på erinringar från en mångårig vänskapsfull sammanlefnad med den bortgångne.

Dan Vincent Lundberg var född den 13 april 1816 på Sjögård vid Bonderydssjön i Stora Åby socken af Östergötland. Fadern, som varit underofficer vid kavalleriet, hade såsom jägmästare uppsigten öfver vidsträckt kronoallmänningar i denna aflägsna skogsbygd; modern Anna Margareta Zetsell var dotter af en landbrukare och brorsdotter till den i Sveriges militärmedicinska historia frejdade förste fältmedicus under pommerska kriget, assessorn i Collegium medicum, Per Zetsell. Hemmet var mycket fattigt, syskonen flera, så att endast med största svårighet sonen Vincent, som visade bestämda anlag för studier, kunde sättas in i Linköpings från föräldrahemmet aflägsna skola. Gossen var då endast 7 år gammal. Enligt tidens sed inhyrd i ett djekneqvarter, utan egentlig tillsyn och utan välvilligt stöd, led barnet så mycket af den hårda penalismen, vanartiga kamraters behandling, försakelser och vantrefnad, att han vid återkomsten till hemmet efter första läroårets slut befann sig i ett sådant skick, nedsatt och sjuk, att hans återvändande till skolan ej kunde ifrågasättas. Ett par år tillbragte han derefter i hemmet och erhöll undervisning tillsammans med andra barn och af församlingens kyrkoherde, doktor Rosén, som, inseende hans ovanliga anlag, hindrade den af föräldrarnes fattigdom föranledda planen att sätta honom till bodgosse i Skeninge, och förordade honom hos lärarne i

Linköping till inträde i skolans fjärde s. k. rektorsklass, der han också 1826 antogs, och derefter under försakelser och stundom verklig nöd drog sig fram i skola och gymnasium tills han 14 år gammal, själf ett barn, sattes till lärare för andra under mellanterminerna, och deremellan arbetade sig fram genom klasserna. Nöden oaktadt bestämde han sig tidigt för den dyrbaraste af alla banor — läkarevägen, från hvilken dock alla då enstämmtigt afvände honom. Emellertid växte han upp och utvecklades såväl till det inre som det yttre, visade tidigt stor förmåga att reda sig med så godt som intet, bland annat genom små spekulationer vid bokauktioner, skötte sina studier med ifver och framsynthet och vann småningom vänner och gynnare, som, på grund af hans lofrande anlag och intagande personlighet, förskaffade honom utvägar för hans flyttning till Upsala akademi. Med ytterst anspråklösa penningmedel, men med goda förhoppningar och ett abiturientbetyg med laudatur i alla ämnen utom hebreiskan lemnade han 1834 på våren, 18 år gammal, Linköpings gymnasium.

Sedan han med utmärkelse aflagt studentexamen, togs han om hand af sina Östgötakamrater i Upsala och lyckades att finna ett hem hos dåvarande akademieadjunkten, sedan professorn i grekiska Palmblad, som använde honom som ett slags factotum på akademitryckeriet. Genom öfersättningar — den första af Pückler-Muskau's Briefe eines Verstorbenen — och åtskilliga bokhandelstransaktioner, bland annat ett boklotteri, som han utfunderat tillsammans med den spekulative Palmblad, lyckades han draga sig ur sina värsta ekonomiska trångmål. I Palmbladiska huset sammanträffade han med flertalet af den tidens framstående Upsalaprofessorer, Geijer, Atterbom, Törneros m. fl., hvilka hade inflytande på hela hans lif genom den smak han genom dem erhöll och alltjemt bibehöll för litterära studier. 1836 tog han helt plötsligt midt under beväringsexercisen sin medico-filosofiska examen.

Överflyttad till Stockholm började han nu sina medicinska studier vid Karolinska Institutet under ledning af Anders Retzius, studerade träget, men måste derjemte tänka på sin utkomst medelst författande af barnböcker till jul, artiklar i Läsnings för folket och i främsta rummet genom en öfersättning af Hufelands Enchiridion medicum, som vann ganska stor spridning. Efter att 6 månader 1837 hafva varit underläkare vid allmänna garnisonssjukhuset blef han stipendiat i fältläkare-corpsen och återvände till Upsala, der han anställdes såsom Strandbergsk amanuens vid Nosocomium academicum under Hwasser, som han biträdde i hans handpraktik vid de Braheska Uplandsgodsen, hvarjemte han äfven inom staden hade

någon läkareverksamhet. Inom studentkorpserna och kamratkretsen var han högt uppburen och uppdrogs flera förtroendeposter. Oaktadt alla dessa göromål absolverade han likväl på 3 år medicine kandidatexamen, som han aflade 1839.

Omedelbart derefter återvände han till Stockholm för att vinna ytterligare utbildning vid Serafimerlasarettet under Huss och Ekströmer; arbetade strängt och försakade alla nöjen. Den enda förströelsen var ett sommarvikariat i Sigtuna för Timoleon Wistrand. Blef samma år pensionär i fältläkarkorpserna och aflade redan 1841 på våren sin medicine licentiatexamen och promoverades efter aflagdt specimem (Om blåset under Hwassers præsidium) till medicine doktor. Om denna storslagna promotionsakt, som tillika utgjorde en 100 års minnesfest öfver Linné och Rosenstein, hvilka 1741 blifvit ledamöter af medicinska fakulteten, säger han i sina minnen, att festen var lysande och Hwassers tal flödande af snille och kärlek, så att de alldagliga förhållandena smälte bort och läkarens kall framstod högt och heligt. För honom hade dagen en i dubbelt hänseende stor betydelse, ty då egde äfven hans förlofning rum med Louise Haak, dotter till Akademieräntmästaren H. i Upsala.

Hela den dryga läkarekursen var nu med heder tillryggalagd från 1834—1841 på den relativt korta tiden af 7 år, sedan enbetsprovet och kirurgie magisterexamen äfven helt hastigt blifvit absolverade i Stockholm.

Der började nu den 25-årige medicine doktorn sin praktiska bana under föga lockande utsigter. Han egnade sig hufvudsakligast åt det kirurgiska området, speciellt åt tenotomier och strabismoperationer, hvaraf många anmärkningsvärda af honom utfördes, synnerligen vid fångelserna, och meddelades i Läkaresällskapet, der de väckte mycken uppmärksamhet. Han användes äfven af öfverfältläkaren Thelning vid utarbetande af ett approbations- och kassationsreglemente för arméén, tjänstgjorde som vikarierande fattigläkare i Jakobs församling, läkare vid »Surbrunn» m. fl. ställen och erhöll 1842 sin första befattning i statens tjänst, såsom sjukhusläkare vid allmänna garnisonssjukhuset, hvarmed han fortfor i 2 år och dervid ytterligare utbildade sig. Då konung Oscar I jemte kronprinsen Carl 1844 på sommaren företog en resa till vestra delarne af riket, utsågs han att vara följaktig. Samma år mot hösten företog han med understöd af allmänna medel en 10 månaders vetenskaplig resa till Danmark, Frankrike, England och Tyskland, då han särskildt hos Liston och Fergusson i London fick tillfälle till viktiga kirurgiska studier. Vid återkomsten fann han sina förhoppningar på en plats vid

Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg felslagna, kämpade med många svårigheter för sin praktik, erhöll af universitetskanslern anbud på en kirurgisk profession i Lund, men föredrog likväl de mörka utsigterna i Stockholm. Mot slutet af 1846 skingrades dock dessa, då han förordnades till e. o. kirurgie adjunkt vid Karolinska Institutet och biträdande öfverkirurg vid Serafimerlasarettet, hvilka befattningar han under 3 år bestridde. Förestod derjemte under Ekströmers tjänstledighet hans profession vid institutet. Under dessa år blef han allt mera känd; hans praktik var i knoppning och hans anseende i jemnt stigande.

Läkare vid norra straff- och arbetsfängelset blef han 1847 och fortsatte dermed till 1861 samt var tillika 1849 till 1867 konsultativ läkare vid styrelsen öfver rikets fångelser och arbetsinrättningar. För studier i fångelseväsendet besökte han 1850 under en resa i Tyskland, Schweiz och Frankrike åtskilliga straffanstalter. Tjänstgöringen vid Stockholms cellfångelse var stundom, isynnerhet under koleraepidemien 1853, i hög grad ansträngande; men, alltid pligtrogen, skötte han med samma omsorg sina sjuka fångar som sina öfriga talrika patienter. Följande året ansåg han sig dock behöfva en rekreationsresa, som företogs till Tyskland och Österrike och under hvilken äfven många sjukvårdsanstalter besöktes.

Stockholm var i slutet af 40-talet och början af 50-talet ett betydligt mindre samhälle än nu. Läkarnes antal var ringa och praktiken ej delad på många händer. På norr innehades den mest af Vincent Lundberg, Malmsten och Lemchen, tidtals kanske mest af den försträmde, som med medicinsk praktik förenade kirurgisk. Det stora förtroende, han tillvann sig och så länge åtnjöt, var grundadt på hans välvilja och ömhet mot de sjuka, hans manliga och bestämda väsen och hans tilldragande personlighet, liksom på hans skicklighet och hans lycka som läkare och operatör. På honom kunde med skäl tillämpas uttrycket: »suaviter in modo fortiter in re». Den enskilda praktiken var och blef hans hufvudsak och inom sitt klientel var han högt värderad och uppburen.

1855 blef han lifmedicus med tjänstgöring hos kronprinsen och efter dennes uppstigande på tronen 1859 förste tjänstgörande lifmedicus hos Konung Carl XV, som skattade honom högt som läkare och med stor tillgifvenhet var fäst vid hans person. L. tjänstgjorde också hos honom under loppet af 17 år hemma och under en mängd resor inom och utom landet och följde slutligen sin älskade herre 1872 på hans sista färd till Aachen och på hemvägen derifrån till Malmö. Efter Konun-

gens frånfalle erhöill han pension af allmänna medel, som af 1873 års riksdag beviljades.

Än en gång ingick han under senare år i militär-medicinsk verksamhet, då han nämligen 1861 utsågs till ledamot i dåvarande landtförsvarskomitén, i hvilken egenskap han utarbetade ett värdefullt och omfattande förslag till ordnande af arméens helsovård.

Förenad sedan 1847 i ett lyckligt äktenskap med Louise Haak egde han, utom tvenne i tidiga år bortgångna barn, en son, Ludvig Vincent f. n. förste bataljonsläkare vid trängbataljonen, och fyra döttrar, af hvilka den äldsta, Lilly, är enka efter regementsläkaren Bohnsach, den andra, Anna, ogift, den tredje, Lotten, gift med förste bataljonsläkaren vid lifgardet till häst Forsberg och den fjerde, Eva, med kaptenen vid Svea artilleriregemente Spak.

En utpreglad reselust hade L. allt ifrån sin ungdomstid. Redan som student företog han under mellanterminerna vidsträckta fotvandringar genom Sveriges bygder. Med växande tillgångar växte äfven resorna. Egentligen afsedda till rekreation och hvila efter hans ansträngande praktik, blefvo de dock vanligen till följd af hans intresse och rastlöshet till stor del använda för vetenskapliga ändamål och till studier samt inköp af tafflor och skulpturer, hvaraf han småningom gjorde sig en särdeles vacker samling, som prydde hans gästfria hem vid Regeringsgatan, der han gerna såg sina vänner och der den angenämaste stämning var rådande. I senare år åtföljdes han på resorna af medlemmar af sin familj, såsom 1863—64 under 7 månader i Italien och 2 månader i Paris samt 1879—80 under 9 månader i Spanien, Italien och Norra Afrika.

Af utmärkelser hade han mottagit många; var riddare af Nordstjercorden och Hederslegionen samt kommandör af Wasaorden, St. Olofsorden och Nederländske Ekekroneorden. Ledamot af Svenska Läkaresällskapet 1841, blef han 1886 dess hedersledamot. Medicine jubeldoktor våren 1891, 50 år efter den stora Hwasserska promotionen i Upsala.

L. egde ett välvilligt och barmhertigt sinnelag. Många fattiga ynglingar hafva haft honom att tacka för sin fortkomst. På sin silfverbröllopsdag skänkte han en riklig gåfva till Stockholms sjukhem, vid fyllda 70 år till Svenska Läkaresällskapet en pensionsfond på 30,000 kr. för enkor och oförsörjda barn. och efter hans bortgång funnos i hans testamente donationer på 57,000 kr. till välgörande och allmännyttiga stiftelser, bland andra äfven ett belopp till anskaffande af ett sockenbibliotek i den församling, der han var född.

Under hela sin lefnad åtnjöt han en ovanligt stark helse,

som tillät honom att bortåt 4 decennier utan allt för stor ansträngning tråget och troget sköta en stor praktik, hvilken sträckte sig från konungaborgen till de fattiges hem och fångelserna. Till sist böjde sig dock äfven hans starka natur. Vid 66 års ålder angreps han af häftiga blödningar från ett magsår, hvilka, med till en början längre, sedan allt kortare mellanrum återkommo, vållade svåra plågor och under de återstående 9 åren alltmera nedsatte hans krafter. Somrarna voro hans bästa tid. Han tillbragte dem dels vid Medevi, der han alltid trufdes förträffligt, ej långt från sitt barnhem, dels vid Brunnsvikens strand, vid Bellevue, som åt honom upplåtits af Carl XV. På det ömmaste och mest omsorgsfulla sätt omvårdades han af de sina, men motståndskraften sjönk med åren, ehuru den varade vida längre än någon kunnat förmoda. Sista våren instälde sig ett lätt slag-anfall, hvars följder dock häfdes och i juli kunde han föras ut till Bellevue. Under sin långvariga sjukdom utvecklade han en hög grad af tålmod, sökte och fann sin bästa tröst i religionens sanningar och motsåg utan otålighet men med tacksamhet och resignation sin bortgång. Lugnt och stilla inträffade det länge väntade slutet den 11 sistlidne augusti kl. 1 e. m.

Jordfästningen egde rum den 15 augusti i Jakobs kyrkas blomsterprydda chor, fylld af den bortgångnes vänner, anförvänder och yrkesbröder samt kamrater från Carl XV:s tid. Kistan var täckt af kransar från familjens medlemmar, Svenska Läkaresällskapet m. fl. institutioner och från Carl XV:s dotter, kronprinsessan af Danmark. Den utfördes omedelbart derefter, den vackraste sommardag, till Solna kyrkogård och nedsänktes i talrika vänners närvaro i det sista hvilorum, han sjelf der åt sig utsett.

Från en ringa början, efter hård kamp med fattigdom och nöd har den bortgångne vunnit ett stort och välförtjent anseende såsom en af Sveriges skickligaste och lyckligaste läkare och af hvad han i sitt arbete i människokärlekens tjänst vunnit, har han med stor frikostighet bortskänkt mycket för att allt framgent lindra andras nöd och bekymmer.

Edw. Edholm.

Svensk läkarmatrikel
Tredje följden
3:e del
Tillägg
Sthlm
11901

Tryckta skrifter: (forts. fr. s. 531). Om spannmålstullars inverkan på det svenska jordbruket. Stockholm, 1887; 26 sid. 8:o. — Utgifver fortfarande landtbruks-akademiens handt. och tidskrift. *Hygiea*. Band. LVIII, 1896, s. 437—459. Anders Retzius. Minnesord vid Svenska läkaresällskapets fest, till frände af 100-års-dagen af hessa födelse den 13 oktober 1896.

Luhr, Thore Wilhelm Emanuel, M. L., distriktsläkare i Reijmyre distrikt 1885 (s. 532).

Utnämndes 1890 ^{10/8} till provinsialläkare i Öfre Fryksdalens distrikt inom Vermlands län.

Gift 1895 ^{19/8} i Göteborg med *Alice Hylander*, f. derstädes 1874 ^{27/7}, dotter till vice konsuln i Göteborg för Spanien, grosshandlaren *Sven Hylander* och *Hanna Talin*. Barn: *Elsa*, f. i Torsby 1896 ^{1/4}; — *Karl Wilhelm*, f. derstädes 1898 ^{3/7}.

† **Lundberg, Dan Vincent**,¹ medicine jubeldoktor, K. M., förste lifmedikus (s. 532). Född 1816 ^{13/4} på Sjögård vid Bonderydssjön i Stora Åby socken uti Östergötland. Fadren: jägmästaren *Per Ludvig Lundberg*, som varit underofficer vid kavalleriet, hade såsom jägmästare uppsigten öfver vidsträckta krono-allmänningar i denna aflägsna skogsbygd; modren: *Anna Margareta Zetzell* var dotter af en landtbrukare och brorsdotter till den i Sveriges militärmedicinska historia frejdade förste fältmedicus under pommerska kriget, assessorn i collegium medicum, med. d:r *Pehr Zetzell* (f. 1724, † 1802). Hemmet var mycket fattigt, syskonen flera, så att endast med största svårighet sonen *Vincent*, som visade goda anlag för studier, kunde sättas in i Linköpings från föräldrahemmet aflägsna skola. Gossen var då endast 7 år gammal. Enligt tidens sed inhyrd i ett djekneqvarter, utan egentlig tillsyn och utan välvilligt stöd, led barnet så mycket af den hårda penalismen, vanartiga kamraters behandling, försäkel-

¹ Utgifvaren har trott en fullständig biografi öfver denne mycket framtående läkare, hvilken genom sina storartade donationer, särskildt till förmån för enkör och barn efter svenska läkare, är berättigad till hägkomst, vara synnerligen på sin plats i detta arbete, hvadan en sådan här ofvan meddelas, deruti utgifvaren hufvudsakligen följt den intressanta och pietetsfulla lefnadsteckning, som generaldirektör *Edw. Edholm* meddelat s. 368—373 i sednare bandet af *Hygiea* för 1891, samt den biografi utgifvaren af detta samlingeverk offentliggjort i Stockholms Dagblad för den 12 augusti 1891.

ser och vantrefnad, att han, vid återkomsten till hemmet efter första läroårets slut, befann sig i ett sådant skick, nedsatt och sjuk, att hans återvändande till skolan ej kunde ifrågasättas. Ett par år tillbragte han derefter i hemmet och erhöil undervisning tillsammans med andra barn, och af församlingens kyrkoherde, teol. d:r *Rosén*, som, inseende hans ovanliga anlag, hindrade den af föräldrarnes fattigdom föranledda planen att sätta honom till bodgosse i Skevinge, och förordade honom hos lärarne i Linköping till inträde i skolans fjerde s. k. rektorsklass, der han också 1826 intogs, och derefter under försakelser och stundom verklig nöd drog sig fram i skola och gymnasium tills han 14 år gammal, sjelf ett barn, sattes till lärare för andra under mellanterminerna, och deremellan arbetade sig fram genom klasserna. Nöden oakadt bestämde han sig tidigt för den dyrbaraste af alla banor — läkarevägen, från hvilken dock alla då enstämmigt afrådade honom. Emedlertid växte han upp, och utvecklades till såväl det inre som det yttre, visade tidigt stor förmåga att reda sig med så godt som intet, bland annat genom små spekulationer vid bokauktioner, skötte sina studier med ifver och framsynthet och vann småningom vänner och gynnare, som, på grund af hans lofvande anlag och intagande personlighet, förskaffade honom utvägar för hans flyttning till Upsala akademi. Med ytterst anspråkslösa penningemedel, men med goda förhoppningar och ett abiturientbetyg med laudatur i alla ämnen utom hebreiskan lemnade Lundberg 1834 på våren vid 18 års ålder Linköpings gymnasium.

Sedan Lundberg vårterminen sistn. år med utmärkelse afslagt studentexamen, togs han om hand af sina Östgötakamrater i Upsala och lyckades att finna ett hem hos d. v. akademi-adjunkten, sederm. professorn i grekiska språket *V. F. Palmblad*, som använde honom som ett slags factotum på akademi-tryckeriet. Genom öfversättningar — den första af *Pückler-Muskau's* Briefe eines Verstorbenen — och åtskilliga bokhandels-transaktioner, bland annat ett boklotteri, som han utfunderat tillsammans med den förslagne *Palmblad*, lyckades han draga sig ur sina värsta ekonomiska trångmål. I Palmbladska huset sammantråffade Lundberg

med flertalet af den tidens Upsalaprofessorer, *Geijer*, *Atterbom*, *Törneros* m. fl., hvilka hade inflytande på hela hans lif genom den smak han genom dem erhöi och alltjemt bibehöll för literära studier. Han tog 1836 ¹⁴/₆ helt plötsligt midt under beväringsexercisen sin mediko-filosofiska kandidat-examen.

Derefter började Lundberg sina medicinska studier vid Karolinska institutet under ledning af *Anders Retzius*. Han studerade träget, men måste derjemte tänka på sin utkomst medelst författande af barnböcker till jul, artiklar i den välkända tidskriften *Läsning för folket* och i främsta rummet genom en öfversättning af *Hufelands* bekanta »Enchiridion medicum, eller handledning uti läkarekonstens utöfning, testamente af en femtioårig erfarenhet», hvilken utkom 1837—1839 i 4 häften och vann en efter dåvarande förhållanden ganska stor spridning. Efter att 6 månader 1837 hafva varit underläkare vid allmänna garnisons-sjukhuset, blef han s. år ²¹/₆ stipendiat i fältläkarekorpser och återvände till Upsala, der han anställdes såsom *Strandbergsk amanuens* vid akademiska sjukhuset i Upsala under *Israel Hwasser*, hvilken Lundberg biträdde i den berömde läkarens landtpraktik vid *Brabeska Uplandsgodsen*, hvarjemte han äfven inom staden utöfvade någon läkareverksamhet. Inom studentkorpser och kamratkretsen var han högt uppburen och uppdrogs flera förtroendeposter. Oaktadt alla dessa göromål aflade han på tre år 1839 ⁹/₁₂ medicine kandidat-examen.

Omedelbart derefter återvände Lundberg till Stockholm för att vinna ytterligare utbildning vid *Serafimer-lasarettet*. Han arbetade nu strängt och försakade alla nöjen. Den enda förströelsen var ett sommarvikariat några månader 1840 såsom t. f. extra provinsialläkare i *Sigtuna distrikt* för *Timoleon Wistrand*. Sistn. år blef han pensionär i fältläkarekorpser och aflade redan 1841 ²⁶/₅ sin medicine licentiat-examen och promoverades, efter aflagdt specimen (om blåsol, under *Hwassers* presidium), s. år ¹⁴/₆ till medicine doktor. Om denna storslagna promotionsakt, som tillika utgjorde en 100 års minnesfest öfver *Linné* och *Rosenstein*, hvilka 1741 blifvit ledamöter af medicinska fakulteten, säger Lundberg

i sina minnen, att festen var lysande och *Hwassers* tal flödande af snille och kärlek, så att de alldagliga förhållandena smälte bort och läkarens kall framstod högt och heligt. För Lundberg hade dagen en i dubbelt hänseende stor betydelse, ty då egde äfven hans förlofning rum med den då sextonåriga *Louise Haak*, dotter till d. v. akademiräntmästaren i Upsala.

Hela den dryga läkarekursen var nu med heder afslutad från 1834—1841 på den relativt korta tiden af 7 år, sedan embetsprovet och kirurgie magisterexamen äfven blifvit, det förra den ²⁰/₁₂ och den sednare den ¹⁶/₁₂, aflagda i Stockholm.

Der började nu den 25-åriga medicine doktorn sin praktiska bana under föga lockande utsigter. Han egnade sig hufvudsakligast åt det kirurgiska området, speciellt åt tenotomier och strabismoperationer, hvaraf många anmärkningsvärda af honom utfördes, synnerligen vid fångelserna, och meddelades i Svenska läkare-sällskapet, der de väckte mycken uppmärksamhet. Han användes äfven af öfverfältläkaren *Thehning* vid utarbetandet af ett approbations- och kassationsreglemente för armén, tjänstgjorde som vikarierande fattigläkare i *Jakobs församling*, läkare vid »*Surbrunn*» m. fl. ställen och erhöi 1842 ¹/₁₀ sin första befattning i statens tjänst såsom sjukhusläkare vid allmänna garnisons-sjukhuset, samt innehade denna sjukhusläkaretjänst i två års tid.

Då konung *Oscar I* jemte kronprinsen *Carl* 1844 på sommaren företog en resa till vestra delarne af riket, utsågs Lundberg att vara följaktig. Från början af augusti 1844 till medlet af oktober 1845 företog han, med understöd af allmänna medel, en utrikes vetenskaplig resa till Danmark, Frankrike, England och Tyskland, då han särskildt hos *Liston* och *Fergusson* i London fick tillfälle till viktiga kirurgiska studier. Vid återkomsten fick han sina förhoppningar på en plats vid *Sahlgrenska sjukhuset* i Göteborg felslagna, kämpade med en mängd svårigheter för sin praktik, erhöi af universitetskanslern anbud på en kirurgisk professur i Lund, men föredrog likväl de mörka utsigterna i Stockholm. Dessa skingrades dock, då han 1846 ²¹/₁₂ för-

ordnades till e. o. kirurgie adjunkt vid Karolinska institutet och i december s. år blef biträdande öfverkirurg vid Serafimer-lasarettet, hvilka befattningar han bestridde under nära 3 år. Derjemte förestod Lundberg fr. 1847 ^{25/11} professuren i kirurgi vid Karolinska institutet under *Ekströmers* tjänstledighet, och likaledes 1848 under ledigheten. Under dessa år blef han allt mer känd; hans praktik var i knoppning och hans anseende i jemt stigande.

Han blef 1847 läkare vid norra straff- och arbetsfängelse och fortsatte dermed till 1861 samt var tillika under åren 1849—1867 anställd såsom konsultativ läkare vid styrelsen öfver rikets fängelser och arbetsinrättningar. För studier i fängelseväsendet besökte han 1850 under en på egen bekostnad företagen utrikes resa i Tyskland, Schweiz och Frankrike åtskilliga straffanstalter. Tjänstgöringen vid Stockholms cellfångelse var stundom, isynnerhet under koleraepidemien 1853, i hög grad ansträngande; men, alltid pligttrogen, skötte han med samma omsorg sina sjuka fångar som sina öfriga talrika patienter. Följande året ansåg han sig dock behöfva en rekreationsresa, samt besökte under sommaren sjukhusen i Berlin, Prag och Wien, hvarefter resan fortsattes uppför Donau genom Tyrolen och Bayern till Salzburg och München.

Stockholm var i slutet af 1840-talet och början af 1850-talet ett betydligt mindre samhälle än nu. Läkarnes antal i hufvudstaden var då ringa och praktiken ej delad på många händer. På Norrmalm innehades den mest af *Vincent Lundberg*, professor *Malmsten* och regementsläkaren *Lemchen*, tidtals kanske mest af den förstnämnde, som med medicinsk praktik förenade kirurgisk. Under bortåt fyra decennier var Lundberg således en af hufvudstadens mest anlitade och ansedda läkare. Hans praktik sträckte sig från konungaborgen till den ringaste hydda i hufvudstaden. Det stora förtroende, han tillvann sig och så länge åtnjöt, var grundadt på hans välvilja och ömhet mot de sjuka, hans förtroendeingifvande sätt och hela hans tilldragande personlighet, liksom på hans framstående skicklighet och hans lycka såsom läkare och operatör. Ännu sedan han dragit sig tillbaka från en stor och långvarig, ansträngande praktik nödgades han icke sällan

af tillitsfulla patienter att fortsätta med sin läkareverksamhet. Allvarlig och bestämd till sitt skaplygne egde han en ovanlig förmåga att såsom läkare göra sin vilja gällande, sina föreskrifter af patienterna åtlydda, de må hafva varit af huru hög samhällsställning som helst. Den enskilda praktiken var och förblef hans hufvudsak.

Vid Kongl. Maj:ts hof utnämndes Lundberg 1855 ^{20/7} till kongl. lifmedikus, med tjänstgöring hos d. v. kronprinsen *Carl*, och efter kronprinsens uppstigande på tronen utnämndes Lundberg 1859 ^{5/8} till tjänstgörande förste lifmedikus hos konung *Carl XV*, som skattade honom högt och med stor tillgifvenhet var fäst vid hans person. Lundberg tjänstgjorde också hos konungen under 17 år hemma och under en mängd resor inom och utom landet. Utom under nästan årliga resor till Norge åtföljde han sålunda konungen vid kröningen i Norge 1860, vid konungens resa till Frankrike och England 1861, till Vichy, Paris och Haag 1867 och till Köpenhamn 1870. Slutligen följde han sin älskade herre 1872 på hans sista färd till Aachen och på hemvägen derifrån till Malmö. Efter konungens fränfalle erhöll Lundberg af allmänna medel pension, som af 1873 ars riksdag beviljades.

Såsom ledamot i den landtförsvars-komité, som tillsattes 1861, utarbetade Lundberg ett värdefullt och omfattande förslag till ordnande af arméns sjukvård.

En utpreglad reselust hade Lundberg allt ifrån sin ungdomstid. Redan som student företog han under mellanintervallerna vidsträckta fotvandringar genom Sveriges bygder. Med växande tillgångar växte äfven resorna. Utom förut omnämnda resor, företog han 1857 en resa till Köpenhamn, Hamburg, Cassel, Dresden och Berlin, der en månads uppehåll gjordes vid *von Grafes* oftalmologiska klinik, samt vistades 1863—1864 under sju månader i Italien samt två månader i Paris, under hvilken senare tid dess sjukhus och kliniker dagligen besöktes. Under sistnämnda resa samt under den resa han företog under vintern 1879—1880, derunder han vistades nio månader i Spanien, Italien och Norra Afrika och hvarifrån han återvände öfver Frankrike och

Paris, åtföljdes han af medlemmar af sin familj. Egentligen afsedda till rekreation och hvila efter hans ansträngande praktik, blefvo dock dessa resor vanligen, till följd af hans intresse och rastlöshet, till stor del använda till studier samt till inköp af tafflor och skulpturer, hvaraf han småningom gjorde sig en särdeles vacker samling, som prydde hans gästfria hem i det honom tillhöriga huset n:o 22 vid Regeringsgatan, der han gerna såg sina vänner och der den angenämaste stämning var rådande.

Ledamot af Svenska läkare-sällskapet 1841, valdes Lundberg 1886 ²¹/₁₀₀ till dess hedersledamot. År 1891, 50 år efter den stora Hwasserska promotionen i Upsala, blef han på våren medicine jubeldoktor.

Utänmdes till riddare 1854 af kongl. nordstjerne-orden, 1860 af kongl. norska S:t Olafsorden, 1861 af franska hederslegionen samt blef kommandör 1867 af vasa-orden, första klassen, och af nederländska Ekkrone-orden samt 1870 af norska S:t Olafsorden, första klassen.

Lundberg egde ett välvilligt och barmhertigt sinne. Många fattiga ynglingar hafva haft honom att tacka för sin fortkomst. På sin silfverbröllopsdag skänkte han en riklig gåfva till Stockholms sjukhem, vid fylda 70 år gaf han jemte sin maka 1886 ¹³/₄ till Svenska läkare-sällskapet 30,000 kr. till bildande af en pensionsfond för enkors och oförsörjda barn efter legitimerade svenska läkare under benämning »Vincent och Louise Lundbergs pensionsfond»,¹ hvilken fond

¹ Donationsbrevet, äfven tryckt i Svenska läkare-sällskapets förhandlingar för 1886 s. 103—105, är af följande lydelse:

Till Svenska läkare-sällskapet.

Af tacksamhet mot Föreynen, som gifvit mig helse och krafter under en lång arbetstid och välsignat mitt arbete, har hos mig uppstått önskan att i min ringa mån göra något för enkorna och barnen till några af de kolleger, som varit mindre lyckliga. Min hustru och jag hafva därför beslutat att till Svenska läkare-sällskapet hembjuda en summa af 30,000 kr. till bildande af en pensionsfond för enkors och oförsörjda barn efter legitimerade svenska läkare under benämning »Vincent och Louise Lundbergs pensionsfond», hvilken fond skulle af Sällskapet genom dess nämnd förvaltas i öfverensstämmelse med följande föreskrifter:

Fonden skall i sällskapets räkenskaper hafva sitt särskilda konto, som årligen den 30 september avslutas och derefter i den ordning, som för granskning af Sällskapets räkenskaper är eller kan vara varda stadgad, revideras af Sällskapets revisorer.

skulle af läkaresällskapet genom dess nämnd förvaltas, en donation, hvilken Lundbergs enka genom testamente den 8 mars 1899 ökade med 10,000 kr. Efter förste lifmedikus Lundbergs bortgång funnos i hans testamente donationer på 57,000 kr. till välgörande och allmännyttiga stiftelser, bland andra äfven ett belopp af 3,000 kr. till anskaffande eller utvidgande af sockenbibliotek i Stora Åby i Östergötland, i hvilken församling han var född.¹

Af årliga räntan utdelas 1200 kronor i årliga pensioner om 300 kronor åt enkors och oförsörjda barn af legitimerade svenska läkare, börande utbetalningen ske halfårsvis den 1 april och den 1 oktober.

Återstoden af räntemedlen lägges till kapitalet. När detta stigit till det belopp, att årliga räntan med visshet kan beräknas uppgå till minst 1,800 kr. och sålunda lemnar säkert påräknelig tillgång ej blott till 4 pensioner à 300 kr. samt 300 kr. afsättande till kapitalet, utan derutöfver till utbetalning af en ytterligare pension om 300 kr., eger Sällskapet med hänsyn till då gällande penningevärde och förefintligt behof af understöd, besluta, huruvida pensionernas antal eller pensionsbeloppen böra ökas.

Desamma gäller för hvarje gång fonden må befinnas hafva ökats så, att årliga räntan efter afsättning af 300 kr. lemnar tillgång till beredande af nytt pensionsrum à 300 kr.

Pensionärer utses af sällskapets nämnd. När pensionsrum är ledigt, låter nämnden kungörelse derom införas i allmänna tidningarna. Ansökan skall vara åtföljd af prestebetyg, utvisande att sökanden är enka eller oförsörjdt barn af legitimerad svensk läkare, samt intyg af minst två välkända män om sökandens behof af understöd.

En gång erhållen pension får uppbåras af enka, så länge hon lefver ogift, och af barn, intill dess det uppnått myndig ålder eller ingått gifte. Skulle den årliga räntan, till följd deraf att räntefoten sjunkit eller af annan orsak, ej lemnas tillgång till utbetalning af alla beviljade pensioner, skall pension, som senare beviljats, minskas förr än tidigare beviljad.

Till de första pensionärerna utser jag, i den ordning de här nämnas:

Enkefru doktorinnan *Hedda Sundberg*, född *Lundberg*;

Enkefru doktorinnan *Amalia Fredrika Palmgren*, född *Winberg*;

och — ehuru hon, såsom icke enka efter legitimerad läkare, icke kunnat af läkare-sällskapets nämnd utses till pensionär —

Enkefru professorskan *Mavia Dahlström*, född *Gravallius*.

Skulle framdeles någon af våra med läkare gifta döttrar eller andra pensionsberättigade anhöriga komma i behof af pension, rekommendera vi dem till nämndens vänliga åtanke.

Jag förbehåller mig rätt, så länge jag lefver, att, på framställning af sällskapet, medgifva ändring i ofvanstående föreskrifter.

De penningemedel, jag sålunda erbjudit Sällskapet, skola jemte fem procents ränta från den 1 innevarande april till utbetalningsdagen hållas sällskapets nämnd tillhanda dagen efter det Sällskapet låtit skriftligen meddela mig, att gåfvan emottages på ofvan angifna vilkor. Stockholm den 13 april 1886.

Louise Lundberg.

född *Haak.*

Vincent Lundberg.

¹ Förste lifmedikus Lundberg testamenterade nämligen 10,000 kr. till hvardera af kronprinsessan Lovisas vårdanstalt i Stockholm för sjuka barn, Sophiabarnhemmet och Södra barnbörds-huset, 5000 kr. till hvardera af Jakobs församlingas fattigvårds-styrelse (till en fond, deraf årliga räntan skall utdelas till sådana

Under hela sin lefnad åtnjöt Lundberg en ovanligt stark helse, som tillät honom att bortåt fyra tiotal af år träget och troget sköta en stor praktik. Till sist böjde sig dock hans starka natur. Vid 66 års ålder angreps han af häftiga blödningar från ett magsår, hvilka, med till en början längre, sedan allt kortare mellanrum, återkommo, vållade svåra plågor och under de återstående nio åren alltmera nedsatte hans krafter. Somrarna voro hans bästa tid. Han tillbragte dem dels vid Medevi, der han alltid trufdes förträffligt, ej långt från sitt barndomshem, dels vid Brunnsvikens strand, vid Bellevue. Af konung Carl XV hade nämligen Lundberg erhållit såsom sommarboställe den gamla stenbyggnaden i Bellevueparken invid Stockholm. I denna för honom kära bostad, detta lilla Tusculum, vistades han under 30 år hvarje sommar, der hvilade han under praktikens dagar sig från sina mödor, der njöt han i ålderdomen sitt *otium cum dignitate*. På våren 1891 instälde sig ett lätt slaganfall, hvars följder dock häfdes och i juli kunde han föras ut till Bellevue. Under sin långvariga sjukdom utvecklade han en hög grad af tålmod, samt motsåg utan otålighet, men med tacksamhet och resignation sin bortgång. Å Bellevue afled han 1891 $11\frac{1}{8}$ vid 75 års ålder lugnt och stilla, i armarna på sin maka, som under hans långa sjukdom städse egnat honom den ömmaste omvårdnad.

Jordfästningen egde rum den 15 augusti i Jakobs kyrka, i närvaro af den bortgångnes vänner, anförvänder och yrkesbröder samt kamrater från konung Carl XV:s tid. Kistan var täckt af kransar från familjens medlemmar, Svenska läkaresällskapet m. fl. institutioner och från Carl XV:s dotter, kronprinsessan af Danmark. Den utfördes omedelbart derefter, den vackraste sommardag, till Solna kyrkogård, och nedsänktes i talrika vänners närvaro i det sista hvilorum, han sjelf der åt sig utsett.

behöfvande medlemmar, som icke äro berättigade till fattigunderstöd), Grewes-mühlska fri- och fattigskolan och Stockholms stadsemissions barnhem, 3,000 kr. till hvardera af Eugeniahemmet, Svenska lärarinnornas understöds- och pensionsförening (enligt ett gammalt löfte till *Fredrika Bremer*), dr *Vincent Lundbergs* poliklinik och till Stora Åby församling i Östergötland.

Från en ringa början, efter hård kamp med fattigdom och nöd — yttrar Lundbergs mångåriga vän och embetsbröder vid Carl XV:s hof, numera generaldirektören *Edholm* i sin om noggrann personkännedom vittnande lefnadsteckning — hade Lundberg vunnit ett stort och välförtjent anseende såsom en af Sveriges skickligaste och lyckligaste läkare, och af hvad han i sitt arbete i människokärlekens tjänst vunnit, har han med frikostighet bortskänkt mycket för att framgent lindra andras nöd och bekymmer.

Lundbergs utgifna skrifter äro förtecknade s. 534 i detta arbete.

Gift 1847 med *Louise Charlotte Haak*, † i Stockholm 1899 $\frac{3}{4}$ vid 74 års ålder, dotter till akademi-räntmästaren i Upsala, juris doktorn *Johan Henrik Haak*. Barn: *Sophie Louise*, f. 1849 $15\frac{1}{8}$, gift 1872 $19\frac{1}{6}$ på Bellevue med regementsläkaren vid lifregementets dragoner dr *Frans Ivar Bohnsack*, enka 1887 $25\frac{1}{10}$, f. n. bosatt i Stockholm; — *Ludvig Vincent*, f. 1853 $10\frac{1}{9}$, regementsläkare vid Svea trängbataljon, chefsläkare vid allmänna garnisonssjukhuset i Stockholm; — *Anna Maria*, f. 1857 $26\frac{1}{5}$; — *Katarina Charlotta*, f. 1860 $15\frac{1}{11}$, gift i Stockholm 1883 $10\frac{1}{3}$ med regementsläkaren i fältläkarekorpsern, förste bataljonsläkaren vid lifgardet till häst dr *Edvard August Forssberg*; — *Eva Constantia*, f. 1864 $23\frac{1}{12}$, gift 1884 $27\frac{1}{9}$ med d. v. kaptenen, numera majoren och tygmästaren vid första Svea artilleri-regemente *Fredrik Adolf Spaak*. (Dessutom 2:ne i tidiga år aflidna barn).

~~Lundberg, Karl Anders Robert, M. L. (s. 535).~~

~~Var underläkare vid Stockholms allmänna barnhus fr. 1889 $1\frac{1}{4}$ till 1890 $16\frac{1}{9}$ och tillika vaccindepötföreståndare i hufvudstadens andra vaccinations-distrikt fr. 1889 $12\frac{1}{4}$ till 1890 $26\frac{1}{9}$; var intendent och läkare vid Södertelge kallvattenkuranstalt under somrarna 1890—1892 samt vid Medevi brunnar och bad under sommaren 1893.~~

~~Dr Lundberg åtföljde såsom läkare kronprinsessan *Victoria* under kronprinsessans resor i Egypten och Italien under vintrarna 1890—1891 och 1891—1892; är sedan oktober 1892 bosatt i Stockholm såsom praktiserande läkare.~~